

Kégli Ferenc: Életrajzi források a helyismereti tájékoztatáshoz

„*A helytörténeti, helyismereti vonatkozású könyvtári referenszkérdések jelentékeny része személyi-életrajzi vonatkozású*” – indítja könyve bevezető, igen gazdag tartalmú, alább még bővebb méltatást is kapó egyik fejezetét *Kégli Ferenc*. És ez nemcsak természetes, egyúttal köztudott is. Hisz akár minden tapasztalat előtt, mintegy a priori tudható, hogy egy-egy lokalitás, „adott” hely (legyen az akár falu, város, járás, megye, régió stb.) igen fontos vonása, kik éltek-haltak (születtek, laktak, alkottak stb.) ott. A „helyi személy” fogalma immáron régóta nem egyszerű megjelölés, hanem műszó, terminus technicus, amelynek régóta igen jelentős irodalma van, amely körül – meg-megújuló – viták dúltak és dúlnak, amelynek pontos (persze nem formális) meghatározása, definíciója a helyismereti kutatások (a meta-kutatásokra gondolunk persze) egyik punctum saliens. De tény az is, hogy mind a helytörténeti kutatások és kutatók, mind a helyismerettel foglalkozó könyvtárosok gyakorta állítanak kutatásaik középpontjába „helyi személyt”, a könyvtári helyismereti kiadványok egy igen tekintélyes része helyi személyeket, azok kisebb-nagyobb csoportját mutatja be. (Lásd a 3K elmúlt néhány évének recenzióit!) És mivel, mint Kégli Ferenc is állítja, a referenszkérdések egy igen tekintélyes része is rájuk irányul, nyilvánvaló, hogy a témával foglalkozni kell. Nem csekély azoknak a műveknek a száma, amelyek helyi személyeket mutatnak be, igen magas e téren a műfajok, műváltozatok száma is. Korántsem a teljesség igényével, inkább csak íze-lítőül, és megint Kégli Ferencet idézve: „*helyi hagyományos katalógusok, az OPAC, illetve a regionális, lokális nyomtatott vagy elektronikus életrajzi lexikonok, adattárak, cím- és névtárak, genealógiai munkák, a sajtóban közölt nekrológok, a helyismereti gyűjtemény gyászjelentése...*” és így tovább. De számos önálló kiadvány is foglalkozik a helyi személyekkel, mint fentebb is utaltunk rá: a biobibliográfiák, életrajzi és álnévllexikonok, egyéni életrajzok stb. Szinte már a bőség zava-ra – mondhatnánk. Igen, valóban bőség, de! Aki ezt az anyagot ma messze a legjobban ismeri (hisz bőven idézett bevezetőjében nemcsak felsorolja a főbb típusokat, de remekül jellemzi is őket, alapos bibliográfiai és – adott esetben – weboldalakra is utaló leírásokkal teszi ezt teljessé), Kégli Ferenc maga mondja igen határozottan: „*Olyan tájékoztatási segédlet azonban nem készült, amely az általános, illetve szakterületi életrajzi lexikonok, adattárak mellett a regionális–lokális vonatkozású önálló kiadványok teljessége mellett számba vette volna a rejtetten megjelent anyagot is... a máig időszerű vállalkozás kezdeti munkálatai nem jutottak el a kiadásiig*”. Eddig! Most azonban a kezünkben tarthatjuk. Kégli Ferenc elkészítette, a Könyvtári Intézet kiadta.

A remek kötetet összeállítója Kertész Gyula emlékének ajánlotta. Több oka is volt erre. A témára – máig ható érvénnyel és a legnagyobb nyomatékkal Kertész

Gyula hívta fel a figyelmet. Ám nemcsak ezt tette. A szinte csak rá jellemző alapos-sággal és lelkiismeretességgel neki is fogott a munkának, igen gazdag anyagot hal-mozva fel. Talán tudott, hogy Kégli Ferenc Kertész Gyula tanítványa, majd legköz-vetlenebb munkatársa volt, a tanár úr nyugdíjba vonulása után osztályát az OSZK-ban ő „örökölte”, igen sok területen szinte közvetlenül az ő munkáját folytatta. Ezúttal is ez történt. Az ajánlás és a főhajtás a Mester előtt jogosult és szép gesztus. De igaz az is, hogy ez a bibliográfia Kégli Ferenc saját alkotása. A munka csaknem hatszáz tételt tartalmaz, és Kégli Ferenc mind a hatszázat kézbe vette és alaposan leírta. Nemcsak, sőt elsősorban nem is akként, amiként minden „cíMLEÍRÓ” megteszi ezt. Persze úgy is. Ám ez a bibliográfia tanítani való példája, paradigmaticus esete annak, hogy mit kell egy-egy tétel esetében megadni, mi az, ami mindenképpen fontos vele kapcsolatban (persze nem függetlenül a bibliográfia tárgyától, az össze-állítás jellegétől, a tárgy, a műfaj követelményeitől). Igen gazdaságos és érthető, pillanatok alatt megtanulható szerkezetben közli így Kégli Ferenc az egyes tételek esetében az adott bibliográfia gyűjtőkörét, annak idő- és földrajzi határait, a tevé-kenységi köröket, az anyaggyűjtés lezárásának, lezárulásának dátumát (ezt néha igencsak körülményes megállapítani a *nem Kégli Ferenc*ek által összeállított bib-liográfiáknál), azt, hogy megtalálható-e a kiadványban az életrajzi adatok forrásbá-zisa, hogy milyen rendezőelvet hasznosít a szerző, hogy milyen a személyi adatok szerkezete, vannak-e a műben arcképek, milyen mutatói vannak, található-e benne különböző segédletek vagy nem, vannak-e a bibliográfiának előzményei, folytatá-sai, hasonmás kiadásai stb. Valóságos kis tanulmány egy-egy bibliográfiai leírás. persze nem szószaporító, „esszészzerű” tanulmány, hanem gazdaságos és fölülte egységes szerkezetben és rövidítésekkel közreadott, logikusan fölépített kis cikkek ezek, amelyből minden fontos megtudható. Valóban érdemes és szükséges volt kéz-bevennie a szerzőnek minden bibliográfiát. Ilyesmit másodlagos forrásokból, bib-liográfiák bibliográfiáiból kiokumálni egyszerűen lehetetlen. Sokat kapott Kégli Ferenc Kertész Gyulától mind az anyaggyűjtés, mind a szempontok vonatkozásá-ban, ám ő maga valódi szerzője a műnek: rengeteg munkával és utánjárással, nyil-ván hatalmas időbevetéssel járhatott míg elkészült mesterműve. Persze nemcsak a bibliográfiai leírások képviselik a ma elérhetőnek tűnő szakmai tökélyt. Kevésbé látványosan, de ezt a tökélyt képviseli a bibliográfia szerkezete is. Az elsődleges rendező elv a földrajzi név – természetesen. Ezen belül az időrend diktál, és persze a földrajzi egységek tételei után szinte mindenütt megtalálható a „lásd még” kitétel. No és természetesen megtalálható a műben a személy- és címmutató (egyetlen betű-rendben), valamint a földrajzinév-mutató is. A visszakeresés minden lehetséges módja biztosított.

Éppen a szakmai tökély kapcsán azonban szükséges elmerengeni egy másik kérdésen is. Nevezetesen, hogy mi a viszony, mi az – optimális – arány gyakorlati, élesben menő helyismereti–helytörténeti munka és a módszertani, metodológiai – nevezzük nevén, metajellegű – teoretikus tevékenység között. Mi úgy hisszük, hogy a prímet a gyakorlati munka viszi, több értelemben és vonatkozásban is. Aki a referenzkérdéseket felteszi (a használó vagy éppen a helytörténész kutató), annak természetesen a gyakorlati, hic et nunc válasz a lényeg. De ezzel a gyakor-lattal kell szembesülnie egész munkálkodása során a helytörténeti gyűjtemény kezelőjének, a „helyismerész” könyvtárosnak is. Hogy ebben a munkálkodásban segítségére van a teória, az kétségtelen. De elboldogul(hat) anélkül is. Sőt! Nem

ritka az olyan eset – Kéglí Ferenc könyve a magisztrális példa – amikor a megvalósítás, a konkrét, gyakorlati munka hatalmas segítséget nyújt a teóriának. Ebben az esetben, hisz végülis „csak” egy annotált bibliográfiáról van szó (a könyv alcíme: *Regionális és lokális életrajzgyűjtemények válogatott, annotált bibliográfiája*), az a helyzet, hogy ez a gyakorlati, banauzikus munka nemcsak ötleteket, indításokat generál, hanem indíciuumokat adhat a teoretikus-elméleti tevékenységhez, de mintegy magába rejt egy komplett, a helyi szerző és annak feltárása, megközelítése vonatkozásában alapvető elméletet is. Nem kifejtve (Kéglí Ferencnek van stílusérzéke, csak azt és csak annyit ír, ami tárgyhöz–könyvéhez adekvátan illik), ám implicite annál gazdagabban, teljesebben. Még az ún. Russel-paradoxonhoz is kínál egy – messzemenően gyakorlati – megoldást. Ezt kifejtteni azonban nyilván nem ennek a röpké recenzióknak a feladata.

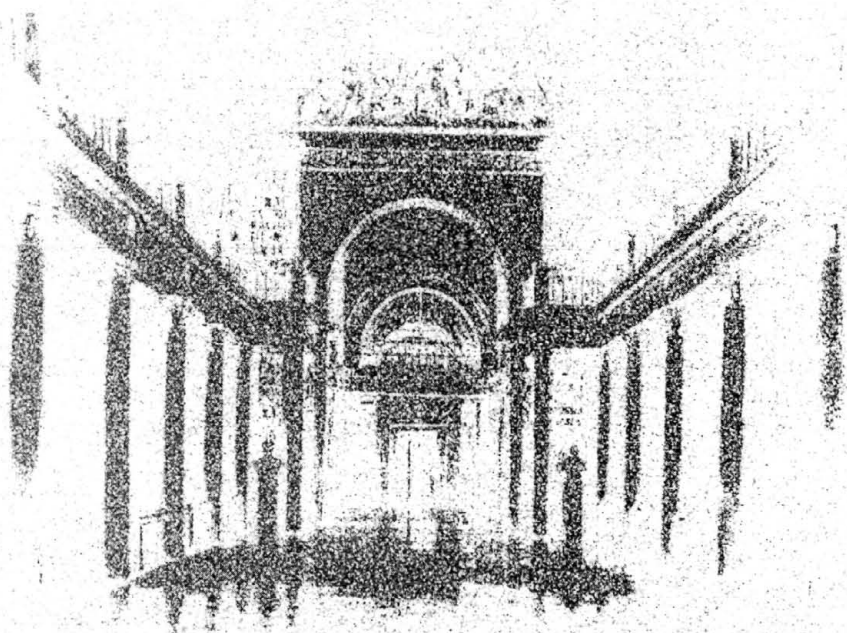
Hogy ennek a munkának ott a helye minden helyismerettel foglalkozó könyvtáros kezében, hogy számukra (számunkra) nemcsak kötelező olvasmány, de mindig kézügyben tartandó segédeszköz is, azt talán nem szükséges külön fejtegetni. Azonban jóval több is ez a munka, mint kitűnő tájékoztatósi (tájékoztató) „műszer”. Természetesen minta és példa is arra, miként kell ilyenféle bibliográfiát készíteni. De még ennél is több. Szinte monográfiája (az alapos, mint említettük, tanulmányoszerű bibliográfiai tételek okán) a műfajnak. A bevezetőben Kéglí Ferenc hatalmas történeti áttekintését is adja a biobibliográfiának, ám ennél is többet mond a tételek gondos tanulmányozása. Nemcsak a változatok sokasága miatt, de azért is, hogy ki-ki a céljainak megfelelő eszközöket megismerhesse, átgondolhassa, rendszerbe állíthassa. Tehát nemcsak tárgyi eligazítást nyújt a munka, de metaszinten, metodológiai is kiválóan hasznosítható. A kötet a *Továbbképzés felsőfokon* című sorozatban látott napvilágot. Teljes joggal. Alapvető eszköze lesz a bibliográfiaoktatásnak – a legfelsőbb fokon is. (VK)

(Kéglí Ferenc: *Életrajzi források a helyismereti tájékoztatáshoz*. Bp. Könyvtári Intézet, 2005.)

KI Könyvtári
Intézet

Kégli Ferenc
Életrajzi források a
helyismereti tájékoztatáshoz

Továbbképzés felsőfokon

3K
3K
3K
3K
3K
3K
3K
3K

